

OILAVIY SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING MUAMMOLARI, OILAVIY NIZOLAR

RAHMATOVA MUHSINA IZZATULO QIZI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti
Biologiya yoʻnalishi, 1-bosqich, 13B-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilaviy shaxslararo munosabatlarning muammolari va oilaviy nizolar tahlil qilingan. Oilaviy mojarolarning asosiy sabablariga muloqot yetishmovchiligi, moliyaviy qiyinchiliklar, farzand tarbiyasi borasidagi kelishmovchiliklar, ish va oilaviy hayot muvozanatini saqlash qiyinligi, ruhiy qoʻllab-quvvatlash yetishmovchiligi hamda qaynona-qaynota bilan bogʻliq muammolar kiradi. Shuningdek, maqolada bu muammolarni hal qilish va oldini olish usullari, jumladan, ochiq muloqot, moliyaviy rejalashtirish, tarbiya boʻyicha kelishuvga erishish, hissiy qoʻllab-quvvatlash va oilaviy birlikni mustahkamlash boʻyicha tavsiyalar berilgan. Mazkur maqola oilaviy hayotda barqarorlik va totuvlikni saqlash uchun foydali qoʻllanma boʻlib xizmat qiladi.

Kalit soʻzlar: Oilaviy munosabatlar, Shaxslararo munosabatlar, Oilaviy nizolar, Muloqot muammolari, Moliyaviy qiyinchiliklar, Farzand tarbiyasi, Ish va oila muvozanat, Ruhiy qoʻllab-quvvatlash, Qaynona-qaynota munosabatlar,

Аннотация: В данной статье проанализированы проблемы внутрисемейных и межличностных отношений, а также причины возникновения семейных конфликтов. Основными факторами, вызывающими семейные разногласия, являются недостаток коммуникации, финансовые трудности, расхождения во взглядах на воспитание детей, сложности в поддержании баланса между работой и семейной жизнью, недостаток эмоциональной поддержки, а также проблемы во взаимоотношениях с родителями супруга (свекровью и свекром). В статье также рассмотрены способы предотвращения и решения подобных конфликтов, включая открытое общение, финансовое планирование, достижения договорённости по вопросам воспитания, обеспечение эмоциональной поддержки и укрепление семейного единства. Материал служит полезным руководством для сохранения стабильности и гармонии в семейной жизни.

Ключевые слова: семейные отношения, межличностные отношения, семейные конфликты, проблемы коммуникации, финансовые трудности, воспитание детей, баланс работа–семья, эмоциональная поддержка, отношения со свекровью и свекром.

Annotation: This article analyzes the problems of family and interpersonal relations, as well as the causes of family conflicts. The main factors contributing to family disputes include lack of communication, financial difficulties, disagreements regarding child upbringing, challenges in maintaining a work–life balance, insufficient emotional support, and issues related to relationships with in-laws. The article also discusses methods for preventing and resolving these problems, such as open communication, financial planning, reaching agreements on child-rearing practices, providing emotional support, and strengthening family unity. The material serves as a useful guide for maintaining stability and harmony in family life.

Keywords: family relations, interpersonal relations, family conflicts, communication problems, financial difficulties, child upbringing, work–life balance, emotional support, in-law relationships.

Oilaviy munosabatlar inson hayoti taraqqiyotida alohida o‘rin tutadi. Oila — jamiyatning asosiy bo‘g‘ini, insonning hayotiy qadriyatlari, axloqiy me‘yorlari va ijtimoiy xulq-atvorining shakllanishida eng muhim zamin hisoblanadi. Inson qanday tarbiya, qanday ruhiy muhitda kamol topgan bo‘lsa, u jamiyatga ana shu ruhda kiradi. Shu bois oilaviy shaxslararo munosabatlar sifati, o‘zaro hurmat, mehr-muhabbat, muloqot madaniyati, iqtisodiy barqarorlik va psixologik uyg‘unlik darajasi oilaning mustahkamligi hamda undagi nizolarning vujudga kelish xavfini belgilab beradi. Oila mustahkam bo‘lsa, jamiyat mustahkam bo‘ladi — bu qadimdan shakllangan hayotiy haqiqatdir. Oilada sodir bo‘ladigan har bir voqea, har bir holat, har bir kichik kelishmovchilik ham o‘zining ma‘lum tarixi va mantiqiga ega bo‘ladi. Ba’zida oddiy ko‘ringan tushunmovchilik vaqtida hal qilinmasa, u asta-sekin kattalashib, oilaning ichki ruhiy muvozanatini buzadigan kuchli nizolarga aylanadi. Masalan, erning ishdagi charchoqdan so‘ng uyga vazmin kirishi ba’zan xotin tomonidan sovuqqonlik deb qabul qilinadi. Yoki ayolning uy yumushlaridagi bandligi er tomonidan e’tiborsizlik sifatida talqin qilinadi. Oddiy izoh bilan yumshatish mumkin bo‘lgan holatlar muloqot yetishmaganda kattaroq muammoga aylanib boraveradi. Bu esa oilaviy muloqotning o‘z vaqtida to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilishi qanchalik muhimligini ko‘rsatadi.

Oilaviy shaxslararo munosabatlarning murakkabligi shundaki, har bir inson — alohida dunyo. Har bir oila a‘zosi o‘ziga xos xarakterga, turlicha tarbiya ko‘rgan, o‘z qiziqishlari, ehtiyojlari, hayotga qarashi bor. Masalan, oilaga yangi kelgan kelinning odatlari, xulq-atvori ba’zan qaynonaga mos kelmasligi mumkin; yoki turmush o‘rtoqlarning moliyaviy masalalardagi qarashlari bir-biridan farq qiladi. Bunday farqlar tabiiy hol, ammo ular yuzasidan vaqtida gaplashilmasa, ichki ziddiyatlar paydo

bo'ladi. Ko'plab oilalarda "men aytmam ham tushunadi" degan noto'g'ri fikr mavjud. Aslida esa hech kim bir-birining o'yini o'zi bilmaydi; tushunmovchiliklar aynan shundan boshlanadi.

Oilaviy nizolar ko'p hollarda tashqi omillar – iqtisodiy bosim, ishdagi stress, qarindosh-urug'larning aralashuvi kabi sabablar bilan bog'lanadi deb o'ylashadi. Ammo amalda nizolarning asosiy ildizi ichki muloqotning sustligi, his-tuyg'ularni boshqarishdagi qiyinchiliklar, gapni o'z vaqtida ochiq aytmalik, aytilgan gapni to'g'ri anglamaslik kabi holatlardir. Masalan, ayol uy yumushlari va bolalar parvarishidan charchab qolganini aytishga tortinadi, lekin ichida charchoq, hafalik to'planadi; er esa uydagi mayda kamchiliklardan asabiylashadi, lekin sababini izohlab bermaydi. Natijada ikkalasining ham hissiy bosimi oshib boradi va kichik sabab tufayli katta janjal kelib chiqadi.

Muloqot yetishmovchiligi oilalarda uchraydigan eng keng tarqalgan muammodir. Ko'plab nizolar aslida noto'g'ri eshitilgan yoki noto'g'ri tushunilgan bir og'iz gapdan boshlanadi. Oila a'zolari bir-birining fikrini bo'lmasdan tinglashni, "nega shunday dedi?" degan savolni berishni, ichdagi his-tuyg'ularni muloyimlik bilan yetkazishni bilmasa, o'zaro tushunish mushkullashadi. Ba'zida er xotiniga qandaydir muammoni gapirmasa ham o'zini qo'llab-quvvatlashlarini kutadi; ayol esa erining biror yumushda yordam berishini aytmasdan kutadi. Ammo aytilmagan istak — bajarilmaydigan istakdir. Shuning uchun muloqot faqat gapirish emas, balki tinglash, tushunishga harakat qilish, o'z fikrini nozik ifodalash, his-tuyg'ularni to'g'ri yetkazish san'atidir. O'zaro tinglash — oiladagi totuvlikning eng muhim omillaridan biridir. Har bir inson tinglanishni, qadrlanishni, tushunilishni xohlaydi. Biror narsa haqida gapirayotganida uning gapini bo'lish, mensimaslik, kamsituvchi ohangda javob qaytarish munosabatlarda chuqur ruhiy jarohat qoldiradi. Hayotiy misol sifatida aytadigan bo'lsak, ko'plab er-xotinlar "sen doim shunaqasan" kabi umumlashtiruvchi keskin iboralarni ishlatgani sababli janjal kuchayib ketadi. Bunday iboralar shaxsni emas, uning fe'lini haqorat qiladi va o'tkir reaksiya chaqiradi. Muloqotda nozik ohangni saqlash, o'z-o'zini nazorat qilish, muammoni ayblamasdan, muhokama shaklida hal qilish oila totuvligining asosi sanaladi.

Oilaviy munosabatlar murakkab, ammo ular ustida ishlash mumkin va kerak bo'lgan jarayondir. Har bir oila o'z ichki nizolarini vaqtida anglab, ularni hal qilishga intilsa, oilaviy barqarorlik mustahkamlanadi, farzandlar sog'lom psixologik muhitda voyaga yetadi va jamiyat yanada sog'lom rivojlanadi. Oila — insonning eng katta maktabi. Shu maktabda qanday saboq olinishi esa oila a'zolarining bir-birini tushunishga bo'lgan intilishiga bog'liq. Oilaviy muammolarning aksariyati, aslida, mayda va

ko'zga ko'rinmaydigan holatlardan boshlanadi. Eng asosiy ildizlardan biri — muloqot yetishmovchiligi. Juftliklar bir-birini tinglamaslik, suhbat vaqtida telefon yoki boshqa chalg'ituvchi omillarga berilish, muammolarni vaqtida aytmasdan yig'ib borish natijasida o'zaro tushunmovchilik kuchayadi. Masalan, ishdan charchagan ota uyga qaytib, bolasining o'qishi yoki uy ishlarini muhokama qilishni boshlasa, onaning bunga keskin munosabat bildirishidan kelib chiqadigan kichik ziddiyat asta-sekin ichki norozilikka aylanadi. Er "meni hech kim tushunmaydi", xotin esa "men hech qachon yordam olmayman" degan fikrlar bilan yashay boshlaydi. Bu ichki yig'ilishlar keyinchalik eng oddiy vaziyatlarga — unutib qo'yilgan uy yumushiga yoki kechikkan to'lov hujjatiga nisbatan ortiqcha reaksiya ko'rsatishga sabab bo'ladi. Bunday holatlarning ildizi ko'pincha emotsional intizomning yetishmasligi, hissiy ochiqlikning yo'qligi va konstruktiv muloqot ko'nikmalarining o'zlashtirilmaganidadir. Shu bois muntazam va ongli tinglash, oilaviy yig'ilishlar tashkil etish, muammolarni "men-hissiyot" shaklida ifoda etish kabi texnikalar munosabatlarni mustahkamlashda juda muhimdir.

Oilalarda uchraydigan muhim muammolardan yana biri — moliyaviy qiyinchiliklar. Pul masalasi nafaqat moddiy imkoniyat bilan, balki har bir a'zoning pulga bo'lgan munosabati, xarajatni rejalashtirish uslubi va mas'uliyatni taqsimlashdagi farqlari bilan ham bog'liq. Bir taraf jamg'arishni afzal ko'rsa, ikkinchi taraf hozirgi ehtiyoj va xohishlarni qondirishni ma'qul ko'rishi oilada doimiy tortishuvlar paydo bo'lishiga olib keladi. Masalan, oila mashina olish uchun kreditdan foydalanmoqchi bo'ladi, biroq er ota-onaga moddiy yordam berishni muhim deb biladi, xotin esa bolalarning ta'limiga sarflash tarafdori bo'ladi. Qaror qabul qilish jarayonida yashirin xarajatlari, ishonchsizlik, ortiqcha shubhalar kuchayib, munosabatlar zaiflashadi. Bunday tangliklarni kamaytirish uchun pulni boshqarishning aniq rejasini tuzish, oyning boshida birgalikda byudjet belgilash, muhim xaridlarni oldindan muhokama qilish va favqulodda holatlar uchun alohida jamg'arma tashkil etish samarali yechim hisoblanadi.

Farzand tarbiyasidagi kelishmovchiliklar esa oilaning eng sezgir nuqtalaridan biridir. Har bir ota-onaning o'z tarbiya uslubi, o'z qarashlari va o'zining bolalik tajribasi mavjud bo'ladi. Bir taraf qat'iy intizomni asosiy tamoyil deb bilsa, ikkinchisi erkinlik va ijodkorlikni ustun qo'yadi. Bola esa ikki xil yondashuv orasida qolib, o'zida chalkashlik his qiladi, bu esa ota-onalar o'rtasida o'zaro ayblovlari paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Bundan tashqari, bobolar, buvilar yoki qaynonalarning tarbiyaga haddan tashqari aralashuvi ota-onalarda o'z qarorining qadrlanmasligi hissini tug'diradi. Bu holatni yumshatish uchun ota-onalar tarbiyaga oid tamoyillarni oldindan kelishib

olishi, yozma tarzda asosiy qoidalar belgilanishi va tashqi aralashuv chegaralarini aniq ko'rsatib qo'yishi muhim.

Zamonaviy hayotda ish va oilaviy hayotni muvozanatlash ham katta muammo sanaladi. Mehnat grafikining og'irligi, qo'shimcha ishlar, biznes bilan bandlik oilaviy vaqtning qisqarishiga, a'zolar o'rtasidagi hissiy masofaning ortishiga olib keladi. Masalan, erning doimiy ish bilan bandligi oilaviy kechalarni o'tkazib yuborishga sabab bo'lib, xotinda e'tibor yetishmovchiligi va charchoq hissi paydo qiladi. Aksincha, xotin uzoq vaqt ishda bo'lsa, farzandlar bilan muloqot qisqaradi, oilaviy iliqlik kamayadi. Ishdagi stress uyga ko'chib kelganda, hatto eng sodda vaziyatlar ham mojaroga aylanadi. Bu muvozanatni tiklash uchun vaqtni samarali boshqarish, oilaviy kalendar tuzish, haftada kamida bir kunni "oilaviy vaqt" sifatida belgilash va zarur hollarda ish beruvchi bilan moslashuvchan grafik borasida kelishish foydali bo'ladi.

Hissiy qo'llab-quvvatlash yetishmasligi oilada sezilmaydigan, biroq eng chuqur iz qoldiruvchi muammolardan biridir. Juftliklardan biri kayfiyati tushib turganda, ikkinchi taraf uning holatini bilmasdan o'tib ketishi, yordam taklif qilmasligi yoki befarqlik ko'rsatishi insonda yolg'izlik va tushkunlikni kuchaytiradi. Vaqt o'tgan sayin bu holat depressiya, o'zini past baholash va oilaviy yaqinlikning yo'qolishiga olib keladi. Shuning uchun oilada har bir a'zoning hissiy holatini so'rab turish, kichik tashvishlarni ham e'tiboran chetda qoldirmaslik, birgalikda muhokama qilish juda muhim.

Bundan tashqari, qaynonalar va qaynotalar bilan aloqalar ham ko'plab oila ichidagi nizolarga sabab bo'ladi. Yangi tuzilgan oilalarda uy qoidalari, mehmon qabul qilishi, tarbiya masalasi yoki moliyaviy qarorlar borasida farqlar yuzaga kelishi odatiy hol. Masalan, qaynonaning bolalar tarbiyasiga ortiqcha aralashuvi kelin tomonidan shaxsiy hududga bostirib kirish sifatida qabul qilinadi. Qarindoshlardan moliyaviy yoki ma'naviy maslahatlar bilan birga doimiy aralashuvlar ham o'zaro hurmatsizlik hissini kuchaytiradi. Bunday vaziyatlarda hurmat, aniq chegaralar belgilash va o'zaro muhokama qilish muhim o'rin tutadi.

Oilaviy hayot – insonning eng muhim ijtimoiy tajribalaridan biri bo'lib, undagi har bir jarayon shaxsning psixologik holati, ijtimoiy xulq-atvori va kelajak avlodning shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiq etilgan omillar shuni ko'rsatadiki, oilaviy nizolarning kelib chiqishi odatda birgina sabablarga bog'lanmaydi; ular ko'proq turli psixologik, iqtisodiy va ijtimoiy omillarning uyg'unlashuvi natijasida yuzaga keladi. Muloqot yetishmasligi, hissiy qo'llab-quvvatlashning susayishi, ish va oilaviy majburiyatlar orasidagi nomutanosiblik, tarbiya yondashuvlaridagi farqlar, moliyaviy masalalarning noto'g'ri boshqarilishi kabi omillar asta-sekin oilaning ichki

barqarorligini yemiradi. Bu jarayon bir kunda sodir bo'lmaydi; aksincha, mayda e'tiborsizliklar, vaqtida aytilmagan gaplar, tushunilmagan hissiyotlar yig'ilib, yillar davomida chuqur ziddiyatlarga aylanadi.

Oila a'zolarining hissiy ehtiyojlari e'tiborga olinmaganda, inson o'zini yolg'iz, qadsiz va tushunilmagan holda his qila boshlaydi. Bu esa oilaviy munosabatlarda sovuqlik, uzoqlashish, bir-birini eshitmaslik kabi oqibatlarni kuchaytiradi. Aksincha, o'zaro hurmat, samimiylilik, empatiya va aktiv tinglash oilani birlashtiruvchi asosiy psixologik resurslar sanaladi. Shuning uchun oilaviy barqarorlikning eng asosiy garovi – og'ir vaziyatlarda bir-birini ayblash emas, balki murakkab muammolarni birgalikda hal qilishga intilishdir. Muammolarni yashirish, ularni vaqtga topshirish yoki e'tiborsiz qoldirish esa vaziyatni yanada murakkablashtiradi.

Oiladagi tarbiya masalalari, moliyaviy qarorlar yoki qarindoshlar bilan aloqalar borasidagi kelishmovchiliklar har doim ham salbiy emas. To'g'ri boshqarilganda bu farqlar oila a'zolarini o'zaro muloqotga, fikrlashga va mas'uliyatni bo'lishishga undaydi. Muhimi, har bir qaror shoshilinch emas, balki o'zaro maslahat, mulohaza va hurmat asosida qabul qilinishi kerak. Oilalarda paydo bo'layotgan tashqi bosimlar – ishdagi stress, sog'liq muammolari yoki iqtisodiy qiyinchiliklar – ichki barqarorlikni sinovdan o'tkazadi. Bunday vaziyatlarda oila a'zolarining biri boshidan kechirayotgan qiyinchilikni ikkinchisi tushunib, uni qo'llab-quvvatlashi oila mustahkamligini yanada oshiradi.

Shu bois oilaviy hayotda muvaffaqiyat – tasodifiy jarayon emas, balki ongli ravishda shakllantiriladigan madaniyatdir. Bunda vaqtni to'g'ri boshqarish, hissiyotlarni ifoda qila olish, konstruktiv muloqot, xatolarni tan olish va kechirimlilik kabi fazilatlar yetakchi o'rin egallaydi. Har bir oila o'z ichki qoidalarini shakllantirishi, chegaralarini belgilashi va o'zaro hurmatga asoslangan munosabatlarni yaratishi zarur. Oila qanchalik ijtimoiy va psixologik jihatdan barqaror bo'lsa, undagi har bir a'zo shunchalik sog'lom, baxtli va muvaffaqiyatli bo'lib ulg'ayadi.

Umuman olganda, oilaviy muammolarning oldini olishning eng samarali usuli – muammolarni erta bosqichda aniqlash, ularni erkin muloqotda muhokama qilish va har ikki tomonning ehtiyojlarini inobatga olgan holda yechim ishlab chiqishdir. Shunda oila nafaqat nizolardan holi bo'ladi, balki jamiyatning eng mustahkam bo'g'iniga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. A. Qurbonov, Z. Karimova. *Oilaviy psixologiya asoslari*. — Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2020.
2. K. Abdullayeva. *Muloqot madaniyati va oilaviy munosabatlar*. — Toshkent: Fan va Texnologiya, 2018.
3. Sh. Yusupov. *Psixologiya: oila va jamiyat*. — Toshkent: Turon-Iqbol, 2019.
4. M. Yo'ldosheva. *Bolalar tarbiyasi va ota-ona mas'uliyati*. — Toshkent: Sharq nashriyot-matbaa, 2021.
5. O. Jo'rayev. *Ijtimoiy psixologiya asoslari*. — Toshkent: Universitet, 2017.
6. D. Murodova. *Oilaviy nizolarni boshqarish va kommunikativ yondashuvlar*. — Samarqand: Zarafshon, 2022.
7. N. Sodiqova. *Oilada iqtisodiy madaniyat va byudjet boshqaruvi*. — Toshkent: Mohir nashriyoti, 2020.
8. A. Xolmatov. *Stress va emotsional barqarorlik psixologiyasi*. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.
9. S. Abdullayev. *Oila sotsiologiyasi*. — Buxoro: Buxoro DU nashriyoti, 2021.
10. Шомуротов, У. (2024). ТЕХНОЛОГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДОВ АРТ-ТЕРАПИИ В УСТРАНЕНИИ ЛИЧНОСТИ АГРЕССИИ. *Предпринимательства и педагогика*, 5(2), 91-95.
11. Abdukarimovich, Y. T., & Melikmurodovich, S. U. B. (2022). Art Therapy in Eliminating Aggressiveness in the Individual. *Global Scientific Review*, 9, 1-4.
12. MELIKBOBOYEVICH, S., QIZI, O., & QIZI, Q. (2024). INSONIY MUOMALA VA MULOQOTNING PSIXOLOGIK VOSITALARI. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(2), 180-188.
13. Melikboboyevich, S. U., & Yusufaliyevna, H. S. (2024). Educator's Skill in Eliminating Aggressive Situations of Children Raised in Preschool Education Organization. *Samaraly Ta'lim Va Barqaror innovatsiyalar Jurnali*, 1(6), 611-616.